

ІНСТРУКЦІЯ № 04-ЦЗ
Вимоги безпеки та порядок дій в разі загрози
або виникнення терористичного акту

1. Галузь застосування

Ця Інструкція поширюється на групові, службові, допоміжні приміщення та території освітнього закладу і встановлює основні вимоги щодо виконання вимог безпеки та порядку дій в разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій.

Інструкція є обов'язковою для вивчення та виконання працівниками освітнього закладу.

2. Види терористичних актів:

1. Убивства (із застосуванням холодної і вогнепальної зброї, отрути).
2. Вибухи (у дворі, в приміщенні, в транспорті, на стадіоні, інших місцях масового скупчення людей).
3. Захоплення транспортних засобів з пасажирами (літаків, автобусів, автомобілів).
4. Захоплення заручників (викрадання людей).
5. Підпали, погрози по телефону.
6. Отруєння води, продуктів харчування.
7. Акції з використанням зброї масового ураження.

Досвід свідчить, що заручники більш всього страждають не від фізичного насильства, а від найсильнішого психологічного шоку.

Тому, по-перше, переборіть паніку. Незважаючи на жах, що відчуває кожен, опинившись в руках терористів, необхідно оволодіти собою і нейтралізувати будь-які витівки своїх товаришів по нещастю.

Необхідно усвідомити, що терористи самі знаходяться в стані граничного збудження і напруги. Вони поведуться вкрай жорстоко і агресивно, а паніку серед заручників розцінюють як непокору і вихід ситуації з-під контролю. Справа відразу може набути трагічного повороту. А після першої ж пролитої крові для терористів стає дуже сумнівною згода влади виконати їхні вимоги.

Тим самим нервові особи не тільки ризикують самі, але й ставлять під загрозу безпеку інших заручників.

На захоплення йдуть, як правило, три основні категорії:

- професійні кримінальні злочинці (з ними легше домовитися, для них заручник – гроші і квиток на волю);
- психопати (небезпечні через непередбачуваність їхніх вчинків);
- організовані терористичні угруповання (найбільш небезпечні, часто готові йти на смерть).

Реальна небезпека зростає, якщо заручників захопила мафіозна структура, і ще більше – якщо мова йде про політичних чи релігійних фанатиків. Або коли серед терористів виявляться жінки, оскільки вони більш затяті і не так легко здаються як чоловіки.

3. Дії керівника закладу (відповідальної особи з питань ЦЗ):

3.1 У випадку знаходження вибухового пристрою або предмету, схожого на нього, керівник зобов'язаний:

1. негайно повідомити чергову службу МВС за телефоном **102** та відділ освіти за формою: прізвище, ім'я, по-батькові, посада, місце знаходження закладу, телефон, сутність випадку.
2. До прибуття оперативно-слідчої групи організувати охорону місця, де був знайдений підозрілий предмет.
3. Суворо заборонити всім учням та персоналу закладу наближатися, чіпати, розбирати чи перемішувати знахідку. Зафіксувати обставини знаходження підозрілого предмету.
4. Вжити заходів щодо попередження паніки у процесі підготовки та проведення евакуації, недопущення випадків травматизму.
5. Організувати в супроводі вчителів, вихователів ГПД евакуацію учнів (незалежно від форми занять) у небезпечне, заздалегідь визначене місце.
6. Організувати перевірку наявності учнів за журналами обліку.
7. Забезпечити відключення електроенергії, водо- та газопостачання приміщення, організувати заходи щодо збереження матеріальних цінностей.
8. Забезпечити присутність осіб, які виявили небезпечні предмети для надання пояснень.

9. За результатами проведення оперативно-розшукових заходів доповісти завідувачу відділу освіти та діяти за його вказівками.

3.2. При отриманні погрози по телефону керівник зобов'язаний:

1. Забезпечити термінову передачу отриманої інформації до правоохоронних органів та місцевого органу управління освітою за формою: прізвище, ім'я, по-батькові, посада, місце знаходження закладу, телефон, сутність погрози.
2. Зафіксувати у письмовій формі зміст та характер погрози, особливості передачі (шумовий фон, стать погрожувача, особливості мовлення – тембр голосу, акцент, наявність жаргонних, професійних та діалектичних виразів тощо).
3. Виконати вимоги представників правоохоронних органів щодо організації дій на основі отриманої від вас інформації.
4. Попередити всіх працівників адміністрації навчального закладу про факт отримання загрози та виклику оперативно-слідчої групи.
5. Забезпечити можливість безперешкодного під'їзду до навчального закладу автомашин правоохоронних органів, швидкої медичної допомоги, пожежної охорони, підрозділів МНС тощо.
6. Після прибуття оперативно-слідчої групи керуватися вказівками керівника групи.
7. За результатами проведення оперативно-розшукових заходів доповісти керівництву місцевого органу управління освітою та діяти за його вказівками.

3.3. При отриманні погрози у письмовій формі (лист, факсимільне повідомлення, лист електронної пошти) керівник зобов'язаний:

1. Забезпечити термінову передачу отриманої інформації до правоохоронних органів та місцевого органу управління освітою за формою: прізвище, ім'я, по-батькові, посада, місце знаходження закладу, телефон, сутність погрози.
2. Забезпечити недоторканість усіх елементів (конверт, його вміст, текст погрози, комп'ютерний файл тощо) кореспонденції та їх збереження до моменту передачі представникам правоохоронних органів.
3. Зафіксувати обставини, час та особливості отримання письмового повідомлення.
4. Виконати вимоги представників правоохоронних органів щодо організації дій на основі отриманої від вас інформації.
5. Попередити співробітника служби охорони та всіх працівників адміністрації навчального закладу про факт отримання загрози та виклику оперативно-слідчої групи.
6. Забезпечити можливість безперешкодного під'їзду до навчального закладу автомашин правоохоронних органів, швидкої медичної допомоги, пожежної охорони, підрозділів МНС тощо.
7. Після прибуття оперативно-слідчої групи керуватися вказівками керівника групи.
8. За результатами проведення оперативно-розшукових заходів доповісти керівництву місцевого органу управління освітою та діяти за його вказівками.

3.4. Дії керівництва закладу під час отримання анонімного дзвінка по телефону про закладений вибуховий пристрій

1. Особа, що отримала інформацію, негайно доповідає безпосередньому начальнику або керівнику установи.
2. Керівник установи негайно доповідає в міський відділ внутрішніх справ за телефоном 102, а також в управління (відділ) з питань надзвичайних ситуацій міста.
3. Припинити всі роботи.
4. Евакуювати з приміщення всіх осіб.
5. До прибуття представників МВС, адміністрації міста, району оточити територію будинку з метою не допустити проникнення будь-яких осіб у приміщення.
6. Діяти залежно від сформованих обставин.

3.5. Дії керівника закладу при захопленні терористами у заручники вихованців або співробітників у приміщеннях чи на території закладу освіти

1. Забезпечити (будь-яким способом) термінову передачу інформації про захоплення заручників до правоохоронних органів та відділ освіти.
2. По можливості провести евакуацію учнів та працівників навчального закладу, які не стали заручниками.
3. За умови неможливості евакуації розмістити дітей та працівників в найбільш безпечному місці, надати їм необхідну інформацію щодо ситуації що сталася та заходи безпеки, яких треба дотримуватися; забезпечити людей водою, медичним захистом, продуктами, ковдрами тощо до того часу, поки не буде надана допомога аварійно-рятувальними службами;
4. Прийняти всі міри щодо недопущення паніки.

5. Не допустити випадків несанкціонованих дій по визволенню заручників з боку працівників закладу, батьків та інших громадян, що не мають відповідних повноважень.

6. Вжити заходів щодо збереження документації, цінностей (по можливості)

7. По можливості з'ясувати (зрозуміти) чого хочуть терористи.

8. Виконувати всі вказівки ватажка, нічого не починати робити без дозволу терориста. Якщо терористи прагнуть від вас співучасті у тих чи інших діях (зв'язати когось, піддати катуванню тощо), постарайтесь не робити цього - продемонструйте свій переляк та безсилля, пошліться на слабкість (не завадить у цьому випадку навіть імітувати втрату свідомості).

9. Не апелюйте до совісті терористів, це майже завжди марно (вони виконуватимуть те, що задумали, та, щоб перекричати голос совісті, можуть йти на жорсткі й неадекватні дії.

10. Не наполягайте на своєму. Говорити треба спокійно і дивитися прямо у вічі злочинцю (не надумайте зухвало дивитися йому у вічі - це завжди сигнал до агресії).

11. Не підвищуйте голос і не жестикулюйте, навіть якщо ви хочете попередити про щось учасників навчально-виховного процесу та працівників школи, які поруч з вами. Якщо ви зрозумієте, що терорист блефує і в руках у нього муляж, не перевіряйте цього! Помилка може коштувати вам життя.

12. Нікого самі не квапте та не підштовхуйте до необдуманих дій.

13. Якщо поблизу стався вибух, не поспішайте покинути приміщення. Вас можуть прийняти за злочинця і ви мимоволі станете мішенню для групи захоплення.

14. Продовжуйте виконувати свої обов'язки в залежності від обстановки, що склалася в навчальному закладі.

15. Після прибуття представників правоохоронних органів діяти за вказівками їх керівника.

4. Основні заходи безпеки

Для запобігання можливого терористичного акту або зменшення його наслідків необхідно дотримуватись наступних заходів безпеки:

- не чіпайте в вагоні потягу (метро), під'їзді будинку або на вулиці нічийні пакети (сумки, коробки і т.п.) і не підпускайте до них інших. Повідомте про знахідку працівника поліції;
- в присутності терористів не висловлюйте своє незадоволення, утримуйтеся від різких рухів, крику і стогнання;
- при загрозі застосування терористами зброї лягайте на живіт, захищаючи голову руками, подалі від вікон, зашкленених дверей, проходів, сходів;
- у випадку поранення рухайтесь як можна менше – це зменшить кровотечу;
- будьте уважні, використовуйте будь-яку можливість для порятунку;
- якщо стався вибух – вживіть заходи щодо недопущення пожежі і паніки, надайте першу медичну допомогу постраждалим;
- постарайтесь запам'ятати прикмети підозрілих людей і повідомте про них працівників спецслужб.

Поради для заручників:

- відірвітьсЯ від неприємних думок, проаналізуйте ситуацію, подумайте, як знайти вихід із становища;
- уважно обстежте місце, де ви знаходитесь, визначте укриття, за якими можна сховатись під час перестрілки, придивітьсЯ до людей, що вас захопили, оцініть їх психологічний стан, озброєння;
- постарайтесь зрозуміти наміри терористів, щоб оцінити можливості чинити їм опір. Спробуйте вияснити, налаштовані вони рішуче чи можливий діалог;
- намагайтесь по можливості ввійти з ними в контакт, розпочати розмову, дайте зрозуміти, що ви співчуваєте;
- поведітьсЯ природно, навіть по-дружньому (по-перше, заспокоїтьсЯ самі і заспокоїте терористів; по-друге, психологічно їм буде важче застрелити вас як заручника)
- якщо надії на контакт, на вашу думку, немає, намагайтесь не виділятьсЯ в групі заручників;
- не реагуйте на провокаційну чи зухвалу поведінку;
- не вдавайтесь до дій, що можуть привернути увагу загарбників;
- продовжуйте спокійно сидіти, не задаючи питань і не дивлячись в очі терористам, бажано підкоритисЯ беззастережно;
- перш ніж пересунутисЯ чи відкрити сумочку, запитуйте дозволу;
- уникайте необдуманих дій, тому що в разі невдачі можна поставити під загрозу власну безпеку і безпеку інших заручників;
- постарайтесь визначити можливих помічників серед заручників;
- організуйте почергове постійне спостереження за діями терористів;
- постарайтесь визначити точне число терористів;
- розгляньте варіанти втечі через аварійні виходи;
- намагайтесь зайняти себе: читати, писати, грати чи розмовляти із сусідами;

- сховайте документи і матеріали, що можуть вас скомпрометувати;
- віддайте особисті речі, яких вимагають терористи;
- тримайте під рукою фотокартку родини, дітей, іноді це може зворушити злочинців;
- не вживайте алкоголь;
- при стрілянині лягайте на підлогу або сховайтесь за сидінням, але нікуди не біжіть; у подібній ситуації місця біля вікна служать кращою схованкою, ніж місця в проході;
- іноді трапляється нагода врятуватися, знаходячись на місцях біля виходів;
- якщо вдається симулювати симптоми хвороби, з'являється можливість звільнитися в результаті переговорів; часто в ході переговорів терористи звільняють жінок, дітей, літніх і хворих людей. Якщо ви потрапили до цього числа, то повинні прикласти максимум зусиль, щоб допомогти звільнити заручників, що залишилися.

Тому, перш за все, повідомте групі по боротьбі з тероризмом як можна більше **інформації**:

- число терористів;
- в якій частині приміщення вони знаходяться;
- їх озброєння;
- кількість заручників;
- де вони знаходяться;
- моральний і фізичний стан терористів;
- особливості поведінки терористів (агресія, дія наркотиків, алкоголю);
- хто ватажок групи.

Під час дій групи захвату не можна бігти, падати в обійми визволителям або стояти в той час, коли прозвучала команда „Всім лягти на підлогу!”.

Не вибігайте з приміщення (літака, автобуса), поки не прозвучить наказ, не метушіться. При звільненні виходьте як можна швидше, не гайте час на пошуки речей, приміщення може бути замінованим і зірватися.

Захоплення може продовжуватись декілька днів, протягом яких може покращитись ставлення терористів до заручників, тому не втрачайте віри в благополучний результат.

Як діяти, якщо Ви потрапили в перестрілку

Якщо стрільба застала Вас на вулиці, зразу ж лягте і огляньтесь, виберіть найближче укриття і проберіться до нього, не підіймаючись у повний зріст. Укриттям можуть служити виступи будівель, пам'ятники, бетонні стовпи або бордюри, канави і т.д. Пам'ятайте, що автомобіль – не кращий для Вас захист, тому що залізо тонке, а паливо вибухонебезпечне. При першій можливості заховайтесь у під'їзді житлового будинку, підземному переході і т.д., дочекайтесь завершення перестрілки.

Прийміть заходи щодо порятунку дітей, при необхідності прикрийте їх своїм тілом.

По можливості повідомте про пригоду працівників міліції.

Якщо в ході перестрілки Ви знаходитесь дома – укрийтеся у ванній кімнаті і лягте на підлогу, тому що знаходитися в кімнаті небезпечно із-за можливості рикошету. Знаходячись у кімнаті, слідкуйте за можливим виникненням пожежі. Якщо пожежа почалась, а стрільба не припинилась, залишіть квартиру і укрийтеся в під'їзді, подалі від вікон.

Як діяти при захопленні літака (автобуса)

Якщо Ви опинились в захопленому літаку (автобусі), не привертайте до себе уваги терористів.

Огляньте салон, визначте місця можливого укриття у випадку стрільби.

Заспокойтесь, спробуйте відволіктись від того, що відбувається, читайте, розгадуйте кросворди.

Зніміть ювелірні прикраси. Не дивіться в очі терористам, не рухайтесь по салону і не відкривайте сумки без дозволу.

Не реагуйте на провокаційну поведінку. Жінкам в міні-юбках бажано прикрити ноги. Якщо влада розпочне спробу штурму – лягайте на підлогу між кріслами і залишайтеся там до закінчення штурму. Після звільнення негайно залиште літак (автобус), тому, що не виключена можливість його мінування терористами і вибуху парів бензину.

При отриманні погрози по телефону

- не вішати трубку, а покласти її поруч. З іншого телефону подзвонити нателефонний вузол із проханням установити номер телефону, звідки був зроблений дзвінок;
- повідомити адміністрацію школи (директора);
- негайно повідомити чергових правоохоронних органів по телефону 102; оперативно-рятувальну службу -101, адміністрацію закладу;
- не повідомляти про погрозу більше нікому, щоб не викликати паніку і виключити непрофесійні дії.

5. Алгоритми дій при виникненні надзвичайних ситуацій

5.1 Встановлення підозрілого предмету, який може бути вибуховим пристроєм:

- знайдено невідомий предмет, який на Вашу думку, не повинен знаходитися в тому місці, де він був знайдений, тому не залишайте його без уваги;
- якщо підозрілий предмет лишився без господаря в громадському транспорті, за можливістю, опитайте пасажирів про особу, яка його залишила;
- у випадку, коли підозрілий предмет лишився без господаря, повідомте (пасажирів, кондукторів) про це водія (машиніста);
- ні в якому випадку не торкайтесь та не відкривайте знайденого предмета, не пересувайте його; ці дії можуть призвести до вибуху, багаточисельним жертвам та пошкодженням;
- забороняється користуватися електро-, радіоапаратурою поблизу знайденого предмету;
- забороняється здійснювати температурні, звукові, механічні, електромагнітні впливи на вибухові предмети;
- зафіксуйте місце перебування знайденого предмета;
- необхідно створити максимально безпечну відстань між знайденим предметом (предметами) та пасажиром;
- при виявленні хоча б одного підозрілого предмета не провадити пошук інших вибухових предметів;
- водіям автобусів, трамваїв, таксі, кондукторам при виявленні підозрілих предметів необхідно негайно заглушити двигун (у трамваях і тролейбусах - знеструмити вагон) та прийняти термінові заходи з евакуації пасажирів;
- обов'язково повідомте про знайдений предмет співробітників СБУ та МВСУ;
- дочекайтесь прибуття представників оперативно-слідчої групи (пам'ятайте, що Ви є важним очевидцем подій)

5.2 При загрозі терористичного акту

- Будьте уважні та доброзичливі до оточуючих.
- Ні при яких умовах НЕ ПРИПУСКАЙТЕ ПАНІКИ!
- Якщо є можливість, виїдьте на-кілька днів на дачу, в село, до родичів в інше місто (село).
- Зробіть безпечним власне житло
- Приберіть пожежонебезпечні предмети - старі фарби, лак, бензин та інше;
- Приберіть з вікон квіти (поставте їх на підлогу);
- Закрийте штори на вікнах - це захистить вас від пошкоджень уламки скла;
- Зберіть у сумку всі необхідні вам документи, речі, гроші на випадок термінової евакуації;
- По можливості не користуйтеся громадським транспортом,
- Не відвідуйте громадські місця.

5.3 При виявленні вибухонебезпечного предмету

- Побачивши вибухонебезпечний предмет (гранату, снаряд, бомбу та інше.) не підходьте близько до нього, покликайте людей та попросіть терміново повідомити про знахідку у міліцію. Не дозволяйте випадковим людям торкатися небезпечного предмету або намагатися знешкодити його.
- Здійснюючи поїздки у громадському транспорті (особливо у метро), звертайте увагу на залишені сумки, портфелі, згортки, іграшки та предмети, у яких можуть знаходитись саморобні вибухонебезпечні пристрої. Терміново повідомте про це водію, машиністу потягу, будь-якому працівнику міліції. Не відкривайте їх, не чіпайте руками, попередьте людей про безпеку.

5.4 Дії, якщо стався вибух

- Пересувайтесь обережно, не чіпайте пошкоджені конструкції та оголений дрід.
- У пошкодженому приміщенні із-за небезпеки вибуху газу не можна користуватися відкритим вогнем.
- При задимленні захистіть органи дихання мокрим рушником.
- Дійте у відповідності з наказами посадових осіб.
- Дії, якщо вас завалило уламками стін
- Намагайтесь не панікувати, дихайте глибоко і рівно, приготуйтеся терпіти голод і спрагу. Голосом і стуком привертайте увагу людей.
- Якщо ви знаходитесь глибоко під поверхнею землі, пересувайте вліво вправо будь-який металевий предмет (кільце, ключ та ін.) для знаходження вас металодетектором.
- Якщо простір поруч з вами відносно вільний, не запалюйте сірники, свічки, бережіть кисень.
- Якщо у вас є можливість, закріпіть стелю та чекайте на допомогу.

5.5 Дії при захопленні автобуса (тролейбуса, трамвая) терористами

Якщо Ви знаходитесь у захопленому терористами автобусі (тролейбусі, трамваї) намагайтеся дотримуватися наступних рекомендацій:

- не звертайте до себе уваги терористів, не дивіться їм у очі, зніміть ювелірні прикраси. жінкам у міні-спідницях бажано прикрити ноги;
- заспокойтеся і спробуйте відвернутися від подій, що відбувається, наприклад, почніть читати, розгадувати кросворди;
- не пересувайтеся по салону і не відкривайте сумки без дозволу терористів;
- огляньте салон, відзначте місця можливого укриття у випадку стрілянини;
- не реагуйте на провокаційну або зухвалу поведінку терористів;
- якщо спецслужби почнуть спробу штурму - негайно лягайте на підлогу між кріслами і залишайтеся в такому положенні до кінця штурму;
- після звільнення негайно залиште автобус (тролейбус, трамвай) - не іключена можливість попереднього його мінування терористами і вибуху загоряння).

5.6 Дії, якщо Ви опинились в заручниках

Якщо Ви виявилися в заручниках:

- не допускайте дій, що можуть спровокувати нападаючих до застосування зброї;
- переносіть позбавлення, образи і приниження, не дивіться в очі злочинцям, не поведіться зухвало;
- не допускайте істерики і паніки, виконуйте вимоги злочинців, не заперечуйте їм, не ризикуйте своїм життям і життям оточуючих;
- перш ніж що-небудь зробити (сісти, встати, попити, сходити в туалет тощо), запитаєте дозволу в злочинців;
- якщо ви поранені, постарайтеся не рухатися. Цим Ви зможете запобігти додатковій втраті крові.

Інструкцію розроблено 02.01.2018 року

завідувачем дошкільного навчального закладу Денисенко В.А.

З інструкцією ознайомлений _____

Один примірник отримав _____ (ПІБ)

Дата _____